

Marcelle van Houtum werkt bij Kwekerij van Houtum en Bio-Kultura, een familiebedrijf op de Utrechtse Heuvelrug. Ze rolde in de wereld van de creatieve marketing en combineerde dat al gauw met haar passie voor natuur en tuinieren. Dat laatste werd er met de paplepel ingegoten namelijk. Dit jaar neemt ze je mee in het reilen en zeilen op de kwekerij in Doorn.

WERK SAMEN met de natuur

Ieder jaar is anders. Iedere dag is zelfs anders. Ook na 25 jaar blijven wij nog nieuwe observaties doen op de kwekerij en leren over het ecologische systeem.

eco-sys-teem

Een ecologische eenheid die bestaat uit een complex systeem van interacties tussen levende groepen (planten, dieren, schimmels en micro-organismen) en de omgeving waarin ze leven.

Dat maakt, wat ons betreft, het werken in de natuur zo ontzettend leuk. Bovendien is zo'n ecologisch systeem op persoonlijk vlak ook heel leerzaam. Het leert je de controle af en toe los te laten en gewoon te laten gebeuren. En ach, meestal komt alles wel op z'n pootjes terecht. Soms ook niet,

maar dat is eigenlijk best realistisch toch? Trial and error zal ik maar zeggen. Ik neem je graag mee in onze observaties over hoe je kunt samenwerken met de natuur.

Het lieveheersbeestjesleger in actie

Bij een moestuin hangt de mate van succes toch vaak samen met je oogst. Ieder jaar zitten verschillende gewassen, vooral de bieten en tuinbonen, vol met bladluizen bij ons.

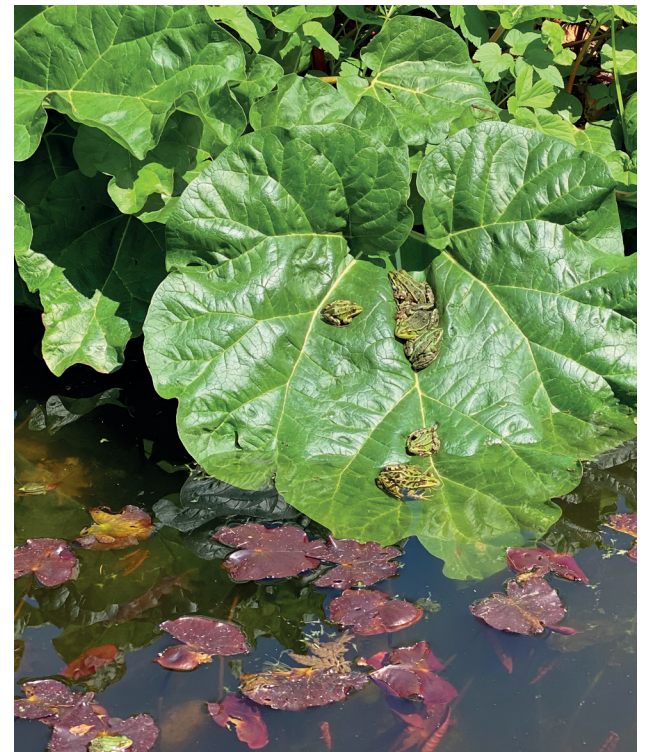

Net op het moment dat ik handenwrijvend naar de moestuin loop omdat ik weet dat er bijna geoogst kan worden. Bladluizen zuigen bladsappen uit de plant die deze nodig heeft om te groeien en vruchten te produceren. Die bladluizen kunnen de oogst behoorlijk beïnvloeden dus. De lieveheersbeestjes lossen het echter ieder jaar weer op en brengen de boel in balans. Zij zijn namelijk de natuurlijke vijand van de luis. Zowel de larven als de volwassen lieveheersbeestjes voeden zich met de luizen. Zo blijft de schade beperkt.

Water garandeert leven

Ieder voorjaar nemen er wel een stuk of tien ringslangen hun intrek in en rondom onze vijver. Rond juni ieder jaar zijn ze dan opeens verdwenen. Het blijkt dat, na het paren in april, er werk aan de winkel is. De eieren worden in juni en juli gelegd in (compost)hopen waar de temperatuur hoog genoeg is. Daar hebben we er gelukkig een hoop van. Omdat we ons eigen 'tuinafval' storten op allerlei plekken in het bos, ontstaan die hopen vanzelf. Ideale plekken voor ringslangen om hun eieren in te leggen, maar ook om in te overwinteren. Nadat de eieren gelegd zijn, komen ze overigens weer terug naar de vijver. Voor de kikkers, die er ook in groten getale zijn, is zo'n break in het seizoen overigens niet zo erg.

Naast de ringslangen, leven er ook allerlei andere dieren en insecten rondom de vijver. De zonnige ligging helpt daarbij. Voldoende licht is heel belangrijk voor een levendige vijver. Daardoor kunnen er ook allerlei waterplanten in groeien waaronder waterlelies. Op de bladeren en in de bloemen van de waterlelies, zit geregeld een kikker te zonnebaden of nemen libellen en andere insecten even een drinkpauze. Daarnaast staat bij ons de vijverrand vol met uitgezaaide planten, dat laten we ook zo. Het zevenblad laten we hier bijvoorbeeld staan, het bloeit met prachtige witte schermbloemen waar veel insecten op af komen. Tegen het einde van de bloei knippen we de bloemen af zodat de plant zich niet verder uitzaait. In een border raden we dat overigens niet aan, dan kan dat zevenblad je hele tuin overnemen, maar kijk eens naar plekken in je tuin waar je dit soort planten wel een kans kunt geven.

Weeseensrommelig

Her en der liggen bij ons van die objecten die helemaal worden overgenomen door allerlei beestjes en andere organismen. Neem bijvoorbeeld een stuk hout of een boomstronk. Als je die een tijd laat liggen ga je er vanzelf allerlei leven op ontdekken. Paddenstoelen, mossoorten en beestjes als pissebedden en spinnen die zich erin verschuilen. Allemaal zijn ze onderdeel van het ecosysteem. Laatst liep ik door ons bos waar de eekhoorn her en der lege walnoten achtergelaten had. Toen ik zo'n noot optilde, zag ik dat het een huis geworden was voor een familie pissebedden. De walnotenboom geeft voeding aan de eekhoorn en de eekhoorn een huis aan de pissebed, geweldig toch zo'n samenwerking.

In de documentaire *A life on our planet* van David Attenborough (absoluut het kijken waard als je deze nog niet gezien hebt) pleit hij ervoor de aarde weer wild te laten worden. Dat kun je heel groots opvatten, maar volgens mij zijn het juist dit soort kleine voorbeelden waarmee je heel makkelijk als individu kunt bijdragen. Gewoon in je eigen tuin. Ik nodig je daarom uit om eens zo'n 'rommelhoekje' in je tuin te creëren. Je kunt

tuinafval natuurlijk in de klike gooien, maar je kunt wellicht ook wat stapeltjes maken in vergeten hoekjes in je tuin. Je biedt een plek voor beestjes en andere organismen om zich er te huisvesten en je gaat er geheid nieuwe dingen observeren.

Watmotdat

Hoewel ik beseft dat ik zojuist heb genoemd dat elk beestje onderdeel is van het ecosysteem, zou ik (en velen met mij) dat bij de buxusmot anders wensen. We hebben een aantal prachtige buxusbollen op de kwekerij staan die al uit de tuin van mijn opa en oma komen. Een beetje pijn doet het dus wel als ieder jaar de rupsen van de buxusmot zich tegoed doen aan de frisse blaadjes en zo'n bol in no time veranderen in een stam met wat kale takken. De koolmezen geven echter ieder jaar weer een sprankje hoop. Even vraag ik me af waar ze nou druk mee zijn, maar dan realiseer ik me dat ze alle buxussen afgaan en de rupsen er tussenuit pikken. Dat geeft de struiken toch weer even de kans om nieuw blad aan te maken. Help de koolmezen in je tuin dus een handje en spuit nooit met gifmiddelen. Dat komt deze vogels en andere

Drie vaste planten die ondersteunend zijn voor dieren

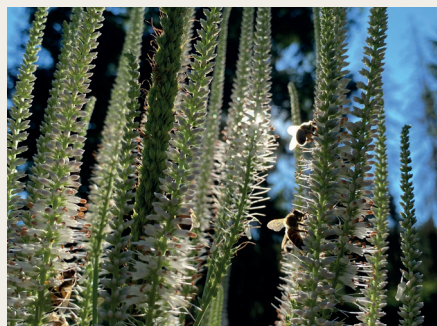
Rabarber

Naast dat je met rabarber lekkere creaties in de keuken kunt maken, is het voor kikkers, ringslangen en kleine vogeltjes ook een heel fijne plant. Ze kunnen zich er goed in verschuilen en de bladeren gebruiken om op te zonnebaden of opgevangen regenwater uit te drinken.

Phlomis / Brandkruid

Al tijdens de bloei trekt de *Phlomis* veel insecten aan, maar ook na de bloei is het een insectvriendelijke plant. Door de vele gangetjes is de uitgebloeide bloem ideaal voor insecten zoals lieveheersbeestjes en spinnetjes om zich in te verschuilen in het najaar.

Veronicastrum / Ereprijs

Eigenlijk trekken alle soorten *Veronicastrum* heel veel insecten aan omdat de plant nectar en stuifmeel levert. Het is een prachtig gezicht al die bijen en vlinders die zich bewegen over de lange bloemaren. Vooral in het vroege ochtendlicht geeft het een sprookjesachtig beeld.

“De natuur is onze trouwste bondgenoot en onze grootste inspiratie.”

DAVID ATTENBOROUGH

insecten, die we hard nodig hebben, namelijk bepaald niet ten goede.

Het aantrekken van vogels in z'n algemeenheid is overigens heel belangrijk. Vogels verspreiden zaden door de natuur, ze bestuiven planten en ze eten insecten. Ze houden de insectenstand in evenwicht en daar hebben wij mensen ook wat aan. Op de kwekerij krijgen we regelmatig de vraag wat men kan doen tegen slakken, een heel begrijpelijke vraag. Heb je net een mooie border ingeplant, zien de slakken dat als een buffet. Heel frustrerend natuurlijk. Er zijn wel wat huis-tuin-en-keukenmiddeltjes te gebruiken, maar het inzetten van de natuurlijke vijand is natuurlijk het allermakkelijkst. Vogels zoals merels, (zang)lijsters, spreeuwen en eksters, maar ook eenden, kippen en egels eten graag slakken. Bied een aantrekkelijke leefomgeving aan deze dieren en ze helpen je een handje in de strijd tegen de slak.

Bodem vol leven

De beestjes die je nauwelijks ziet, zijn voor ons als kwekerij eigenlijk degene die de meeste impact hebben. Ik heb het over het

bodemleven. Die diertjes, schimmels en bacteriën onder de grond maken namelijk voeding beschikbaar voor de planten. In het artikel over de bodem in het januarinumnummer, heb ik al toegelicht waarom het belangrijk is om de bodem te verzorgen en hoe je dat kunt doen. Het korte antwoord is: verspreid elk jaar een laagje compost! Het zelf maken van compost is een leuk en fascinerend proces. Je (moes)tuin geeft je ingrediënten die vervolgens een composteringsproces doormaken. Aan het einde van dit proces, geef je het eindproduct weer terug aan de bodem. Meer kringloop wordt het niet.

Ik hoop dat deze voorbeelden je inspireren om je tuin niet alleen als tuin te zien, maar als stukje natuur dat onderdeel is van het ecologisch systeem waarin alles dat er leeft op elkaar reageert. Inclusief jijzelf.

In het augustusnummer neem ik je graag mee in de zomerbloei op onze kwekerij en geef ik je wat leuke plantcombinaties voor verschillende plekken.